การสัมมนาสมาคมครูภาษาและวัฒนธรรมญี่ปุ่นแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 36

“ญี่ปุ่น VS ไทย: เข้าใจภาษา ไขปัญหาไวยากรณ์” และ

“วัฒนธรรมชาของญี่ปุ่น – Workshop การชงชา”

ณ เจแปนฟาวน์เดชั่น กรุงเทพฯ

วันเสาร์ที่ 31 ตุลาคม 2569 เวลา 9:30-16:00 น.

<u>กล่าวเปิดงาน</u>

โดย อาจารย์ MORITA Mamoru หัวหน้าที่ปรึกษาการเรียนการสอนภาษาญี่ปุ่น เจแปนฟาวน์เดชั่น กรุงเทพฯ

<u>กล่าวทักทาย</u>

โดย อ. ดร.ชนัญญ์ธร รุ่งธัญนิธิธรณ์ นายกสมาคมครูภาษาและวัฒนธรรมญี่ปุ่นแห่งประเทศไทย

<u>สรุปเนื้อหาการสัมมนา ช่วงที่ 1</u> (9:30-12:30 น.)

“ญี่ปุ่น VS ไทย: เข้าใจภาษา ไขปัญหาไวยากรณ์” โดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สลิลรัตน์ กวีจารุมงคล และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ร้อยแก้ว สิริอาชา

เนื้อหาการบรรยายในครั้งนี้ ใช้กรอบแนวคิดทางภาษาศาสตร์ปริชานมาอธิบายถึงธรรมชาติของภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทย โดยยกหัวข้อไวยากรณ์ที่ผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทยมักใช้ผิดมาประกอบการบรรยาย และมุ่งเน้นให้ผู้เข้าร่วมการสัมมนาได้ร่วมวิเคราะห์ถึงความแตกต่างของสองภาษา ผ่านเนื้อหาดังต่อไปนี้

1.1 แนวคิดทางภาษาศาสตร์ปริชาน

1) มุมมอง ในทางภาษาศาสตร์ปริชานมองว่า เหตุการณ์เดียวกัน ผู้พูดหรือผู้ใช้ภาษาสามารถใช้มุมมองที่แตกต่างกัน และสื่อสารออกมาเป็นคำศัพท์หรือไวยากรณ์ที่แตกต่างกัน

2) ขอบเขตในการอธิบาย ในเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่ง ผู้พูดสามารถเลือกจำกัดขอบเขตในการอธิบายว่าจะเลือกอธิบายจุดใด

3) ความละเอียดในการอธิบาย การอธิบายสิ่งเดียวกัน หรือเหตุการณ์เดียวกัน จะใช้คำหรือสำนวนแตกต่างกันออกไปขึ้นอยู่กับความละเอียดในการอธิบาย

4) ระดับของความโดดเด่น ความหมายมีโครงสร้าง โดยแบ่งออกเป็น “ภาพเด่น” - ส่วนที่เป็นจุดที่ผู้พูดต้องการเน้นหรืออธิบาย และ “ฉากหลัง” - ส่วนที่ทำหน้าที่เป็นพื้นหลังหรือจุดอ้างอิง ซึ่งจะมีผลในการทำให้ประโยคเป็นธรรมชาติ

1.2 ความแตกต่างของภาษาญี่ปุ่นและภาษาไทย

1) การละประธาน ภาษาญี่ปุ่นเป็นภาษาที่มีแนวโน้มที่จะละประธานมากกว่าภาษาอื่น ๆ นอกจากปัจจัยเรื่องวัฒนธรรมแล้ว ในภาษาญี่ปุ่นยังมีไวยากรณ์ที่มีข้อจำกัดในการใช้ที่ทำให้ทราบว่าประธานคือใคร ได้แก่ - ภาคแสดงบ่งสภาพภายใน - รูปยกย่องและรูปถ่อมตัว - สำนวนการให้และการรับ ซึ่งลักษณะการใช้ไวยากรณ์ดังกล่าวสะท้อนมุมมองในการมองเหตุการณ์ที่ต่างกัน โดยภาษาไทยมองเหตุการณ์แบบภววิสัยในขณะที่ภาษาญี่ปุ่นมองเหตุการณ์แบบอัตวิสัย

2) รูปประโยคที่เน้นสถานการณ์ vs เน้นบุคคล การไม่ปรากฏประธานบางกรณี เป็นกรณีที่ไม่มีการแสดงตัวตนของผู้พูดหรือผู้รับรู้เหตุการณ์ผ่านภาษาเลยตั้งแต่ต้น กล่าวคือ ในภาษาญี่ปุ่นมีแนวโน้มใช้รูปประโยคที่เน้นสถานการณ์

ในการบรรยายสถานการณ์แบบไม่ปรากฏผู้รับรู้โดยใช้สำนวนแสดงการมีอยู่ ในขณะที่ในภาษาไทยมีแนวโน้มใช้รูปประโยคที่เน้นตัวบุคคลในการบรรยายสถานการณ์แบบปรากฏผู้รับรู้

3) มุมมองของผู้พูด แนวคิด **ウチ・ソト** เป็นแนวคิดที่ไม่มีในภาษาไทย อาจส่งผลต่อการใช้ผิดในผู้เรียนภาษาญี่ปุ่นชาวไทย โดยเฉพาะการใช้กริยา **やりもらい** และรูปถูกกระทำ ในขณะที่ภาษาไทยไม่มีแนวคิดนี้ จึงสามารถสลับสับเปลี่ยนมุมมองไปมาได้อย่างอิสระ และมีแนวโน้มจะบรรยายเหตุการณ์โดยมุ่งเน้นที่ผู้กระทำ นอกจากนี้ภาษาญี่ปุ่นมีแนวโน้มที่จะแสดงความรู้สึกของผู้พูดผ่านตัวภาษามากกว่าภาษาไทย เช่น ความรู้สึกซาบซึ้งหรือบุญคุณ ความรู้สึกเดือดร้อน เป็นต้น ทั้งนี้เนื่องจากผู้พูดมองว่าตนเองเป็นคนที่ประสบเหตุการณ์นั้น ๆ

4) อกรรมกริยา vs สกรรมกริยา ภาษาญี่ปุ่นมีแนวโน้มในการใช้อกรรมกริยามากกว่าสกรรมกริยา จะเห็นได้จากตัวอย่างประโยค เช่น **ドアを開けようとしたが、なかなか開かない。** ในประโยคหลังภาษาญี่ปุ่นใช้อกรรมกริยาเพื่อบอกว่า “เปิดไม่ออก/เปิดไม่ได้” โดยเฉพาะในกรณีที่ประธานเป็นสิ่งไม่มีชีวิต ในขณะที่เหตุการณ์เดียวกัน ภาษาไทยนิยมใช้สกรรมกริยา

1.3 กิจกรรมไขปัญหาไวยากรณ์

ผู้เข้าร่วมการสัมมนาตรวจดูบทสนทนาที่วิทยากรได้ให้ไปว่ามีข้อผิดพลาดหรือจุดที่ไม่เป็นธรรมชาติหรือไม่ และช่วยกันประยุกต์ใช้ความรู้ในหัวข้อหลักที่ 1 และ 2 มาอธิบายข้อผิดพลาดและแก้ไขให้ถูกต้อง

<u>สรุปเนื้อหาการสัมมนา ช่วงที่ 2</u> (13:30-16:00 น.)

“วัฒนธรรมชาของญี่ปุ่น – Workshop การชงชา” โดย รองศาสตราจารย์ วีรวรรณ วชิรดิลก และ Workshop การทำวากาชิ “เนริกิริ” โดยนางสาวพรรณวดี แจ่มจำรัส นักศึกษาคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

2.1 การทำขนมญี่ปุ่น “เนริกิริ”

“เนริกิริ” เป็นขนมญี่ปุ่นแบบดั้งเดิมที่ทำจากแป้งถั่วขาวและแป้งข้าวเหนียว มีเนื้อสัมผัสเนียนนุ่ม สามารถปั้นและตกแต่งเป็นรูปทรงต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นดอกไม้ ใบไม้ หรือรูปทรงที่ได้รับแรงบันดาลใจจากธรรมชาติและฤดูกาลต่าง ๆ นิยมรับประทานคู่กับชาเขียว ในงานผู้ร่วมอบรมได้ทดลองปั้นลาย “MAPLE LEAF” และลาย “COSMOS”

2.2 “วัฒนธรรมชาของญี่ปุ่น – Workshop การชงชา”

1) Workshop การชงชา เรียนรู้ขั้นตอนและมารยาทในการชงชา พร้อมทั้งได้ทดลองชงชาด้วยตนเอง โดยใช้ **茶筅** ตี **抹茶** ด้วยการขยับขึ้นลงเป็นจังหวะคล้ายตัว M และเมื่อตีขึ้นฟองเนียนแล้วจึงค่อยขยับ **茶筅** เป็นตัวอักษร **の** ก่อนยก **茶筅** ขึ้น จากนั้นเสิร์ฟชาโดยหันด้านที่มีลวดลายของถ้วยเข้าหาแขก สำหรับวิธีการดื่มชา ผู้ดื่มจะหมุนถ้วยก่อนยกขึ้นดื่ม เพื่อหลีกเลี่ยงการสัมผัสริมฝีปากกับด้านที่มีลวดลายของถ้วย และเมื่อดื่มเสร็จจะหมุนถ้วยกลับก่อนส่งคืน พร้อมโค้งคำนับอย่างสุภาพในท่านั่งเทพธิดาเพื่อแสดงความขอบคุณและความเคารพต่อผู้ที่ชงชาให้

2.3 การบรรยายเกี่ยวกับประวัติชาในญี่ปุ่น

วัฒนธรรมการดื่มชาเข้ามาในญี่ปุ่นครั้งแรกในสมัย **奈良** โดยได้รับอิทธิพลจากประเทศจีน และเริ่มมีการปลูกชาที่ญี่ปุ่นในสมัย **平安** ต่อมาในสมัย **足利** วัฒนธรรมการดื่มชาแพร่หลายมากขึ้น เดิมทีเป็นกิจกรรมเพื่อความบันเทิงและความหรูหรา แต่ต่อมาค่อย ๆ พัฒนาไปสู่การชงชาที่เน้นความเรียบง่าย โดย **村田珠光** เป็นผู้ริเริ่มแนวคิดการชงชาในห้องขนาดเล็ก และ **武野紹鷗** ได้พัฒนาต่อยอดเป็น **わび茶** ซึ่งให้ความสำคัญกับความเรียบง่ายและความจริงใจในการต้อนรับแขก ต่อมา**千利休** ได้สืบทอดและพัฒนา **わび茶** จนสมบูรณ์ พิธีชงชากลายเป็นศิลปะที่สะท้อนถึงจิตใจ ความสงบ และการให้ความสำคัญกับผู้มาเยือน นอกจากนี้ แนวคิดเกี่ยวกับพิธีชงชาของญี่ปุ่นยังสื่อให้เห็นถึงความสามารถใน

การพัฒนาและต่อยอดของชาวญี่ปุ่น เนื่องจากญี่ปุ่นรับวัฒนธรรมการดื่มชาและพันธุ์ชามาจากประเทศจีน แต่สามารถพัฒนาและต่อยอดพันธุ์ชาจนกลายเป็นชาที่มีเอกลักษณ์เฉพาะของตนเอง ตลอดจนสร้างพิธีชงชาขึ้นมา และแฝงปรัชญาต่าง ๆ ในพิธีจนกลายเป็นเอกลักษณ์ของประเทศญี่ปุ่น

แนวคิดและปรัชญาที่แฝงอยู่ในพิธีชงชา 1) 一期一会(いちごいちえ) โอกาสที่จะได้พบกันเพียงครั้งเดียว จึงทำเพื่ออีกฝ่ายอย่างดีที่สุด 2) 和敬清寂(わけいせいじゃく) - 和 ความสอดคล้องกลมกลืน 敬 ความเคารพต่อกัน 清 ความสะอาดบริสุทธิ์ 寂 ความสงบนิ่ง 3) 侘び寂び(わさび) แนวคิดความงามตามธรรมชาติและความเรียบง่าย แบ่งออกเป็นสิ่งที่สอดคล้องและไม่สอดคล้องกับแนวคิดนี้

○ สิ่งที่สอดคล้อง (เน้นความเรียบง่าย เป็นธรรมชาติ และความไม่สมบูรณ์แบบ)

自然(しぜん)　不完全(ふかんぜん)　素朴(そぼく)　簡素(かんそ)　質素(しっそ)　静か(しずか)　古い　小さい

× สิ่งที่ไม่สอดคล้อง (เน้นความหรูหรา ฉูดฉาด หรือความสมบูรณ์แบบเกินไป)

豪華(ごうか)　華(はな)やか　鮮(あざ)やか　派手(はで)　完璧(かんぺき)　新しい

ปิดการสัมมนา เวลา 16.00 น.

<u>การประเมินผลการดำเนินงานสัมมนา</u>

งานสัมมนาครั้งนี้ผู้สมัครเข้าร่วมสัมมนารวม 28 คน ตอบแบบสอบถาม 24 คน คิดเป็นร้อยละ 85.71

ช่องทางที่ผู้ตอบแบบสอบถามทราบข่าวเรื่องงานสัมมนา (เลือกตอบได้มากกว่าหนึ่งข้อ) มากที่สุดสามอันดับแรก คือ เฟซบุ๊กสมาคม ร้อยละ 66.7 อีเมลสมาชิกและเว็บไซต์สมาคม ร้อยละ 45.8 เท่ากัน

เหตุผลที่เข้าร่วม (เลือกตอบได้มากกว่าหนึ่งข้อ) หัวข้อบรรยาย ร้อยละ 91.7 อยากได้ไอเดียในการปรับปรุงการสอน ร้อยละ 75.0

การประเมินผลระดับความพึงพอใจต่อการดำเนินงานใน 5 ด้าน โดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งแบ่งระดับคะแนนเป็น 5ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ส่วนที่ 1 : ความพึงพอใจงานสัมมนา

หัวข้อ	ค่าเฉลี่ย	ระดับความพึงพอใจ
1.วันเวลาเหมาะสม	4.83	มากที่สุด
2.ระยะเวลาเหมาะสม	4.67	มากที่สุด
3.เนื้อหาเหมาะสม	4.83	มากที่สุด
4.ได้รับประโยชน์	4.92	มากที่สุด
5.อุปกรณ์และระบบเหมาะสม	4.88	มากที่สุด
ภาพรวม	**4.83**	**มากที่สุด**

ส่วนที่ 2 : ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสัมมนาครั้งนี้

อยากให้จัดอีกครับ ได้เพิ่มความรู้ ทบทวนความรู้ สนใจมาก ๆ ครับ

ส่วนที่ 3 : ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหัวข้อการสัมมนาครั้งต่อไป

วัฒนธรรมญี่ปุ่น (5 คน)

วัฒนธรรมอาหาร (2 คน)

ประวัติศาสตร์ญี่ปุ่น (5 คน)

ฟุโรชิกิ (2 คน)

งานประดิษฐ์ญี่ปุ่นแบบน่ารัก ๆ นำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

การออกเสียงจากการฝึกร้องเพลง

ไวยากรณ์

การแต่งไฮกุ

การสอนรูปถูกกระทำ รูปให้กระทำ

หลักสูตรภาษาญี่ปุ่นสำหรับนักเรียนมัธยมแผนภาษาญี่ปุ่น จำนวนชั่วโมงเรียนที่เหมาะสมกับการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา

รูปภาพบรรยากาศงานสัมมนา JTAT ครั้งที่ 36

